

Soms zeg ik maar dat mijn land een tijdelijk falende staat is

Hoe moet ik dit nu weer aan mijn buitenlandse collega's uitleggen? Sinds de moord op Pim Fortuyn word ik in het buitenland voortdurend gevraagd naar wat er in mijn land aan de hand is. Soms, als ik een conferentie over failed states heb, zeg ik maar dat mijn land een tijdelijk falende staat is.

De affaire Ayaan Hirsi Ali doet echter vermoeden dat dit tijdelijke wel eens erg lang kan gaan duren. Zolang de maatschappij geen nieuw evenwicht vindt, bevolkingsgroepen elkaar niet omarmen en sommige politici olie op het vuur blijven gooien, zullen we ons van crisis naar crisis blijven voortslepen.

De situatie in Nederland doet me denken aan de nadagen van de communistische regimes in het Oostblok. De wereld veranderde, maar leiders hielden zich krampachtig vast aan hun eigen werkelijkheid van de socialistische heilstaat die veiligheid en voorspoed bracht. Maar toen de oorlogsdreiging wegviel, het Westen welvarender werd en het Oostblok achter bleef, prikte de bevolking de ballon meedogenloos door. Revolutie!

Onze politieke correctheid van de jaren negentig doet denken aan de situatie in het Warschaupact van de jaren tachtig. Dat blijkt uit de politieke onmacht om met een oplossing te komen voor fundamentele uitdagingen zoals de economische en sociale gevolgen van de mondialisering en de communicatierevolutie en maatschappelijke veranderingen die tot een diepgaande integratiecrisis leidden. De werkelijkheid werd genegeerd of gebagatelliseerd. Als de politiek geen antwoord heeft, wordt het volk stuurloos. Het gevolg? De maatschappij komt in opstand en eist leiders.

In landen zonder goed functionerende ruggengraat zoals het parlement, de rechtelijke macht en de ambtenarij leiden dit soort tijden tot revoluties en staatsgrepen waardoor autoritaire leiders aan de macht komen. In Nederland blijft het beperkt tot een aaneenschakeling van crises waarbij de affaire Hirsi Ali het laatste dieptepunt is.

Maar ook in democratieën bieden deze tijden gouden kansen voor politieke entrepreneurs met duidelijke meningen en heldere, simpele oplossingen. Rita Verdonk is daarvan een duidelijke exponent. Ik heb niets tegen krachtdadige leiders, mits ze visionair zijn. Maar veelal ontbreekt het populisten aan visie, is daadkracht doel op zich en houden zij zich door hun gebrekkige analyses vast aan ingenomen standpunten, wat hen kwetsbaar maakt. Dit type leiders graaft in democratieën zijn eigen graf. Democratie is immers compromissen sluiten.

Zich beroepend op een arrest van de Hoge Raad van 15 november 2005 ontnam Minister Verdonk het Hirsi Ali feitelijk haar Nederlanderschap. Dit type leider kan niet anders dan dergelijke arresten eng uitleggen. Interessant is dat Verdonk en Hirsi Ali het product zijn van dezelfde crises. Zonder de moord op Fortuyn, de crisis in de LPF, het vroegtijdige einde van het kabinet Balkenende I en het zich verhardende minderhedendebat kon Hirsi Ali het nooit tot spraakmakend parlementariër brengen. En zonder Van Gogh had zij nooit een bekende wereldburger kunnen worden.

Ze deed hetzelfde als Verdonk. Weinig ruimte in het debat scheppen, harde standpunten innemen, confrontatie en polarisatie. Crises brengen dit soort politici voort, maar brengen ze ook ten val. Hirsi Ali's populariteit nam af en Zembla gaf de nekslag. En nu krijgt Verdonks populariteit een knauw.

Hirsi Ali reist af naar het neoconservatieve American Enterprise Institute. Ik schaam me ervoor dat zij zich door wat haar is overkomen nu opnieuw vluchteling kan noemen. Dat verhoogt haar marktwaarde in Amerika, maar is Nederland onwaardig. Of ze zich bij haar nieuwe werkgever thuis gaat voelen is zeer de vraag. Helaas voor Hirsi Ali is het instituut bevolkt met veel hard core gelovigen die atheïsten haten. Als ik mij niet vergis heeft Hirsi Ali zich tot het atheïsme bekeerd. Dat kan nog wat vuurwerk opleveren, daar in Washington

Rob de Wijk